

JONATHAN
FRANZEN

Al 27-lea oraș

Traducere din limba engleză
și note de Ion Crețu

POLIROM
2020

1

La începutul lunii iunie, William O'Connell, șeful Departamentului de Poliție din St. Louis, și-a anunțat ieșirea la pensie și Consiliul Comisarilor de Poliție, ignorându-i pe candidații preferați de conducerea politică a orașului, comunitatea de culoare, presă, Asociația Ofițerilor și guvernatorul statului Missouri, a ales ca șef, pe termen de cinci ani, o femeie care a lucrat în poliția din Bombay, India. Orașul a fost îngrozit, dar femeia – pe nume S. Jammu – și-a luat postul în primire înainte să-o poată cineva împiedica.

Asta s-a întâmplat la 1 august. Pe 4 august, Subcontinentul a ajuns din nou pe pagina unu a știrilor locale când cel mai râvnit burlac din St. Louis s-a căsătorit cu o prințesă din Bombay. Mirele era Sidney Hammaker, președintele Companiei Hammaker Brewing, industria-emblemă a orașului. Despre mireasă se spunea că este fabulos de bogată. Relatările din presă privind nunta confirmau zvonurile că avea un colier cu diamante asigurat pentru unsprezece milioane de dolari și că și-a adus o suită de optsprezece servitori pentru a completa personalul reședinței din suburbia Ladue. Jocurile de artificii din timpul recepției au împrăștiat cenușă pe peluze pe o rază de o milă.

O săptămână mai târziu a început spectacolul. O familie de indieni de zece membri a fost văzută stând pe un refugiu pentru pietoni, la o stradă distanță de Centrul de Conferințe Cervantes. Femeile purtau sariuri, bărbații – costume închise la culoare, copiii – pantaloni scurți de sport și tricouri. Toți aveau întipărite pe fețe expresii de supărare stăpânită.

Pe la începutul lui septembrie, asemenea scene deveniseră un element comun în viața de toate zilele a orașului. Erau văzuți indieni odihnindu-se, pur și simplu, pe podul dintre Dillard's și centrul orașului St. Louis. Întinzând pături în parcările muzeelor de artă și pregătindu-și mese calde pe primusuri, jucând cărți pe trotuarul din fața clădirii National Bowling Hall of Fame, cercetând case de vânzare în Kirkwood și Sunset Hills, făcând fotografii la gara Amtrak din centrul orașului și strângându-se în jurul unei capote ridicate de autoturism Delta 88 oprit pe promenada Forest Park. Copiii păreau întotdeauna deosebit de bine educați.

Începutul toamnei a fost și anotimpul unui alt musafir estic, mai familiar, sosit la St. Louis, Profetul cu Văl din Khorassan. Un grup de oameni de afaceri îl invocase pe Profet în secolul al XIX-lea ca să-i ajute să strângă fonduri pentru cauze onorabile. El revenea în fiecare an și se încarna într-un cetățean de vază diferit, a cărui identitate era întotdeauna un secret bine păzit, și plin de mistere nemărturisite, El aducea o strălucire ludică orașului. Se scrisese:

*Acolo, pe un tron, unde credința oarbă
A milioane de suflete l-a ridicat, ședea Profetul-șef,
Marele Mokanna. Peste trăsăturile feței sale atârna
Vălul, Vălul de argint, pe care el l-a aruncat
Acolo, în semn de îndurare, pentru a ascunde de
privirea muritorilor
Fruntea lui strălucitoare, până când omul va putea
să-i suporte vederea.*

În septembrie, a plouat doar o singură dată, în ziua defilării Profetului cu Văl. Apa șiroia pe tubele fanfarelor care mășăluiau, iar trompetiștii suflau cu greu în instrumente. Pampoanele s-au pleoștit, mânjind mâinile fetelor cu vopsea, pe care au întins-o pe frunți când și-au dat părul pe spate. Mai multe bărci s-au scufundat.

În noaptea Balului Profetului cu Văl, cel mai important eveniment monden al anului, vânturi puternice au rupt firele electrice peste tot în oraș. În Sala Khorassan din Hotelul Chase-Park Plaza balul debutantelor tocmai se terminase când luminile s-au stins. Ospătarii au adus în grabă candelabre și, când a fost aprins primul dintre ele, sala de bal s-a umplut de murmure de surpriză și de consternare: tronul Profetului era gol.

Pe autostrada Kings, un Ferrari 275 negru gonea pe lângă supermarketurile fără ferestre și bisericile fortificate din nordul orașului. Privitorii ar fi putut zări o rochie albă ca zăpada în spatele parbrizului, o coroană pe locul pasagerului. Profetul se îndrepta spre aeroport. A parcat pe locul rezervat pompierilor și s-a repezit în holul Hotelului Marriott.

— Aveți probleme? a întrebat un băiat de serviciu.

— Sunt Profetul cu Văl, dobitocule.

La ultimul etaj al hotelului, s-a oprit în fața unei uși și a bătut la ea. O femeie înaltă, brunetă, îmbrăcată în trening a deschis ușa. Femeia era foarte frumoasă. A izbucnit în hohote de râs.

*

Când cerul a început să se lumineze, în partea de sud a statului Illinois, păsările au fost primele care au aflat lucrul ăsta. De-a lungul malului apei, în toate parcurile din centru și în piețe, copacii au început să ciripească și să foșnească. Era prima dimineață de luni din octombrie. Păsările din centru se trezeau.

La nord de cartierul de afaceri, unde locuiau oamenii cei mai săraci, un vânticel de dimineață ducea cu el mirosuri de băutură și de transpirație nefirească din alei, unde nimic nu mișca; zgomotul unei uși trântite s-a auzit până departe. În spațiile de manevră ale căilor ferate din bazinul central al orașului, în țiuitul transformatoarelor defecte și tremurul brusc și sinistru al gardurilor de sârmă, bărbați

cu părul tuns scurt dormitau în turnuri pătrătoase, în vreme ce vagoanele se regrupau sub ei. Hoteluri de trei stele și spitale particulare cu o înfățișare mizeră ocupau spațiile mai înalte. Spre vest, peisajul devenea deluros și copaci mai zdraveni țeseau așezările împreună, dar asta nu mai era St. Louis, ci suburbia. La sud, se zăreau rânduri-rânduri de case cubice din cărămidă în care văduve și văduvi zăceau în pat, iar jaluzelele de la ferestre, coborâte într-o altă epocă, nu se mai ridicau cât era ziua de lungă.

Dar nici o parte a orașului nu era mai lipsită de viață decât centrul lui. Aici, în inima orașului St. Louis, la adăpostul circulației rutiere care mugea toată noaptea pe cele patru autostrăzi, erau numeroase locuri de parcare. Aici, vrăbiile ciuguleau și porumbeii mâncau. Aici, primăria, o copie, cu acoperișul în patru laturi, a clădirii primăriei din Paris, se ridica într-o splendoare bidimensională pe un spațiu liber, întins. În Market Street, cartierul central, aerul era salubru. De ambele laturi, se auzeau păsări cântând, atât singure, cât și în cor – ca pe o pajiște. Parcă era o grădină.

Paznicul acestei liniști fusese treaz toată noaptea în Clark Avenue, chiar la sud de primărie. Șefa Jammu, la etajul cinci al sediului poliției, deschidea ziarul de dimineață și-l desfășura sub veioza de pe birou. În birou era încă întuneric și, de la gât în jos, cu umerii înguști și aduși, cu genunchii osoși vârați în ciorapi lungi și picioarele care nu aveau stare, Șefa părea oricui o școlăriță care-și făcea lecțiile.

Capul ei era mai bătrân. Când se apleca peste ziar, lumina lămpii scotea la iveală șuvițe cărunte în părul ei mătăsos, deasupra urechii stângi. Ca și Indira Gandhi, care în acea dimineață de octombrie mai era încă în viață și prim-ministru al Indiei, Jammu dădea semne de încăruntire asimetrică. Își păstra părul suficient de lung ca să-l prindă la spate. Avea o frunte înaltă, nasul îngust și adus și buze groase ce păreau lipsite de sânge, albastrii. Când era odihnită, ochii ei negri dominau fața, dar în

dimineata asta erau îngândurați și înconjurați de pungi. Riduri adânci îi brăzdau pielea fină din jurul gurii.

Întoarse o pagină a ziarului *Post-Dispatch* și găsi ceea ce căuta, o fotografie a ei surprinsă într-un moment favorabil. Zâmbea, ochii ei erau minunați. Explicația fotografiei – *Jammu cu un ochi pe personal* – stârnea și ea zâmbete. Articolul care urma, scris de Joseph Feig, era intitulat *O NOUĂ ȘANSĂ PENTRU VIAȚĂ*. Începu să citească.

Puțini își amintesc acum, dar numele Jammu a apărut pentru prima oară în ziarele americane în urmă cu un deceniu. Era în 1975. Subcontinentul indian era în fierbere în urma suspendării drepturilor civile de către prim-ministrul Indira Gandhi și a acțiunilor dure întreprinse de ea împotriva adversarilor politici.

În toiul unor relatări contradictorii, sever cenzurate, o poveste ciudată din orașul Bombay a început să pătrundă în presa occidentală. Relatările se refereau la o operațiune cunoscută ca Proiectul Poori, implementată de un oficial al poliției pe nume Jammu. În Bombay, se pare, Departamentul de Poliție se implicase în afaceri *en gros* cu alimente.

În acel moment, operația păru nebunească; astăzi pare mai puțin astfel. Dar acum, că o tur-nură a sorții a adus-o pe Jammu la St. Louis, în postul de șef al poliției, cetățenii de aici se întreabă dacă Proiectul Poori a fost chiar nebunesc, la urma urmelor.

Într-un recent interviu, acordat în spațiosul ei birou din Clark Avenue, Jammu a vorbit despre împrejurările care au dus la acest proiect.

„Înainte ca Doamna Gandhi să se dispenseze de constituție, țara era – precum Danemarca lui Gertrude – putredă până în măduva oaselor. Dar, odată cu impunerea Legii Președintelui, noi, cei din sectorul de întărire a legii, aveam o șansă să facem ceva. Numai în Bombay, aretam până la

1 500 de infractori pe săptămână și confiscam bunuri și bani gheață în valoare de treizeci de milioane de rupii. Când ne-am evaluat eforturile, două luni mai târziu, ne-am dat seama că nu am înregistrat nici cel mai mic succes”, și-a amintit Jammu.

Legea Președintelui derivă dintr-o clauză a constituției indiene care conferă guvernului central puteri nelimitate în stări de urgență. Pentru acest motiv, cele 19 luni ale acestei legi au fost denumite Starea de Urgență.

În 1975, o rupie valora cam zece cenți SUA.

„În acel timp eram adjunctul șefului poliției”, a spus Jammu. „Am propus o abordare diferită. Întrucât amenințările și arestările nu au dat rezultate, de ce să nu încercăm să învingem corupția pe terenul ei?”

„De ce să nu începem o afacere noi înșine și să ne folosim resursele și influența pentru a crea o piață liberă? Am ales un produs esențial: alimentele”, a declarat ea.

Așa a fost conceput Proiectul Poori. *Poori* este pâinea pufoasă, bine coaptă, populară în India. La sfârșitul anului 1975, Bombay era cunoscut ziariștilor occidentali ca orașul indian în care alimentele se găseau din belșug și prețurile erau accesibile.

Firește, atenția s-a concentrat asupra lui Jammu. Modul cum s-a ocupat de această afacere, așa cum a fost descris în cotidiene și în *Time* și *Newsweek*, a surprins imaginația poliției din această țară. Dar, firește, nimeni nu ar fi sugerat că, într-o bună zi, ea se va afla în St. Louis și că va purta insigna de Șef pe bluză și un revolver departamental la brâu.

Colonelul Jammu, cu toate astea, intrând în a treia lună a mandatului se comportă ca și când acesta ar fi lucrul cel mai firesc din lume. „Un bun șef subliniază implicarea personală la toate nivelurile organizației, a spus ea. Să port revolver este un simbol al dedicării mele.”